

คำนำ

รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 “จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร” การนำเสนอรายงาน ฉบับนี้นับเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สำคัญ และเป็นรายงานประจำปีที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการจัดทำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานสภาพปัจจุบัน ปัญหา และสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานหลักด้านการกำหนดนโยบายการศึกษา การวางแผนการศึกษา และแผนพัฒนาการศึกษา รวมทั้งการติดตามประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในระดับชาติ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 ขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจาก รองศาสตราจารย์วิทยากร เชียงกูล คณบดีกิตติคุณวิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต เป็นผู้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์และเรียบเรียงรายงาน เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่สะท้อนให้เห็นภาพสภาวะการศึกษาที่เป็นจริง และภาพใหญ่ของสภาพการพัฒนาการศึกษาของไทยในรอบปีที่ผ่านมาและปีปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการกำหนดนโยบาย การวางแผนการศึกษาและการดำเนินงานติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ

โอกาสนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์วิทยากร เชียงกูล ที่ได้ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลได้อย่างน่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาของชาติ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน และขอขอบคุณ ทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานสภาวะการศึกษาไทยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายการศึกษา การวางแผนการศึกษา การพัฒนาการศึกษาตลอดจนการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาและการดำเนินงานทางการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

(ดร.สุทธศรี วงษ์สมาน)
เลขาธิการสภาการศึกษา

คำชี้แจงของผู้เขียนรายงาน

รายงานสภาวะการศึกษาไทยประจำปีต่างๆ เป็นหนังสือรายงานประจำปีที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ตั้งแต่สมัย ดร.รุ่ง แก้วแดง เป็นเลขาธิการ ได้มอบหมายให้นักลกลภายนอกเป็นผู้วิจัยเชิงเอกสารและเขียนอย่างเป็นอิสระมาตั้งแต่ปี 2540 นโยบายคือต้องการให้เป็นรายงานที่เสนอข้อมูลเรื่องการศึกษาในรอบปีควบคู่ไปกับการวิเคราะห์อย่างวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อจูงใจให้คนทั้งในวงการการศึกษาและประชาชนทั่วไป สนใจอ่านปลุกให้ประชาชนช่วยกันคิดวิเคราะห์ต่อ มุ่งให้เกิดพลังของการเรียนรู้ร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

เนื้อหาสาระหลักของรายงานสภาวะการศึกษาไทยฉบับนี้ เป็นการสรุป วิเคราะห์ ประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาในรอบ 1-2 ปีที่ผ่านมา การวิเคราะห์เรื่องการปฏิรูปการศึกษาสำหรับคนไทยในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยในเชิงเปรียบเทียบและการศึกษาบทเรียนในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศอื่น ผู้เขียนได้เน้นการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญ 3 ด้าน คือ 1. การปฏิรูปครู ผู้บริหาร 2. การปฏิรูปหลักสูตร วิธีการสอน และวิธีวัดผล 3. การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการและเรื่องที่สำคัญ

รายงานฉบับนี้กล่าวถึง **แนวทางใหญ่ๆ** ของการปฏิรูปการศึกษามากกว่าที่จะกล่าวถึงสภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นในรายละเอียด เนื่องจากเรื่องสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาการศึกษาไทย มีผู้ทำวิจัยและเขียนไว้มากแล้ว รวมทั้งงานของผู้วิจัยเอง และเป็นเรื่องที่คนที่อยู่ในวงการและหรือติดตามสนใจปัญหาการศึกษาพอทราบอยู่แล้ว รวมทั้งสภาพปัญหาและสาเหตุก็คือเรื่องเดิมๆ แม้จะมีรายละเอียดที่ต่างออกไปบ้าง

เหตุผลอีกข้อหนึ่งคือ การจัดการศึกษานั้นเป็นกิจกรรมที่กว้างขวาง ที่เกี่ยวข้องกับคนอย่างน้อย 15-16 ล้านคน มีรายละเอียดมาก หากที่จะรายงานขึ้นหนึ่งจะกล่าวครอบคลุมได้หมด ดังนั้น รายงานฉบับนี้จึงมุ่งเน้น **แนวทางใหญ่ๆ** ในการปฏิรูปการศึกษาไทยให้ได้ **ผลมากกว่า** ผู้ที่เพิ่งได้อ่านรายงานแนวนี้นี้ และอยากทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขเรื่องการศึกษาไทยในประเด็นรายละเอียด อาจจะหาอ่าน **รายงานสภาวะการศึกษาไทยฉบับปี** ก่อนๆ ได้จากหนังสือในห้องสมุดหรือจากเว็บไซต์ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา www.onec.go.th และเว็บไซต์ของผู้วิจัย www.witayakornclub.wordpress.com และเอกสารรายงานฉบับต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ให้รายชื่อไว้ในบรรณานุกรมท้ายเล่ม

รายงานฉบับนี้เป็นการบันทึกสถิติข้อมูล การสรุปตีความ ตั้งข้อสังเกต วิพากษ์-
วิจารณ์ และเสนอแนะโดยผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการและพลเมืองผู้ห่วงใยอนาคตของ
ประเทศคนหนึ่ง ไม่ใช่ทัศนะทางการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ผู้ให้การ
สนับสนุนการวิจัย การจัดสัมมนาและการจัดพิมพ์เผยแพร่รายงานชิ้นนี้

ผู้วิจัยหวังว่ารายงานที่มีลักษณะวิพากษ์วิจารณ์ด้วยเจตนา “ดีเพื่อก่อ” ฉบับนี้จะมี
ส่วนช่วยให้ครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง และประชาชนผู้สนใจ ได้เห็น
ประเด็นที่จะอภิปราย เสวนา ศึกษาค้นคว้าต่อ และช่วยกันปฏิรูปการศึกษาในส่วนของแต่ละ
คน แต่ละกลุ่ม องค์กร จะทำกันได้อย่างได้ผลเพิ่มขึ้นต่อไป และขอขอบคุณ นักวิชาการ
และผู้ทำรายงานสถิติข้อมูลทางการศึกษาทุกท่านที่ผู้วิจัยได้อาศัยข้อมูลมาใช้อ้างอิง
ในรายงานฉบับนี้ นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ในกลุ่มสถิติและวิเคราะห์สภาวะทางการศึกษา
สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ได้ช่วยจัดหาสถิติ
และข้อมูลให้ผู้วิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เข้าร่วมการสัมมนาพิจารณารายงานฉบับนี้ได้
ช่วยวิจารณ์และให้ความเห็นข้อมูลเพิ่มเติม

วิทยากร เชียงกูล, รศ. (สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์)
วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม, มหาวิทยาลัยรังสิต
สิงหาคม 2558

